Poštnina plačana v gotovini.

Štev. 22. V Ljubljani, v četrtek, dne 31. maja 1923. **Leto II.**

Izhaja vsak četrtek popoldne.
V slučaju praznika dan poprej.
Cena:
za en mesec . . . . . Din. 4
za četrt leta . . . . . „ 12
za pol leta . . . . . „ 24
Posamezna štev. stane 1·25 Din.
Uredništvo:
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2.
Inserati se računajo :: po dogovoru. ::

Dr. Anton Bonaventura Jeglič 25 let škof ljubljanski — 50 let mašnik.

Preteklo nedeljo je praznovalo slovensko ljudstvo lep jubilej, petindvajsetletnico, odkar je škof Anton Bonaventura Jeglič zasedel ljubljansko škofijsko stolico, in petdesetletnico, odkar je bil posvečen v mašnika.

Ime škofa Antona Bonaventure Jegliča se bo vedno imenovalo skupaj s krščanskosocialnim pokretom v Sloveniji. Da ni bilo našega škofa, bi bil utemeljitelj našega gibanja, Janez Evangelist Krek, imel premagati neprimerno večje težave kakor jih je. Kajti pri našem škofu je Krek našel takoj umevanje, najkrepkejšo oporo in podporo. Škof je bil najzvestejši branitelj, tolažitelj in vzpodbuditelj našega Kreka, če kaj ni šlo gladko in po volji. Bil mu je moder svetovavec in dober oče.

Posebno je bilo škofu Antonu Bonaventuri Jegliču pri srcu naše krščanskosocialno gibanje. Priporočal ga je po svojih pastirskih listih, vzpodbujal k naročevanju naših delavskih listov, bil prvi naročnik na »Našo Moč«, »Novi čas«, »Pravico«, »Socialno Misel« in dejansko pomagal premagati prve težave, nas bodril in navduševal ter vedno z največjim zanimanjem zasledoval razvoj naše organizacije.

Zakaj naš škof se vedno zaveda, da je sin preprostih starišev, se čuti eno z ljudstvom, je pravi demokrat po osebnosti in nazorih. Kako vnet je bil za splošno in enako volilno pravico, kako je pozdravil vsako gibanje za izboljšanje delavskih razmer, kako krepko je posegel vmes s svojo besedo in vplivom, kadar je šlo za pravice ljudstva!

Kakršni so njegovi nazori, tak je tudi naš škof v svojem osebnem nastopu. Kdor pride k njemu, naj bo še tak revež, vsak v njem najde očeta in prijatelja; da, čim revnejši je, tem rajši ga ima. In vse, kar škof ima, gre za javne ljudske namene; sam po svoji skromnosti malo rabi. Povsod pomaga, kjer le more. On je res **naš** škof.

O zaslugah škofa za našo delavsko ljudsko stvar bi se dala napisati cela knjiga. Ker pa vemo, da bi nam visoki, a tako skromni slavljenec zameril, če bi po pravici in zaslugi podčrtali vse, kar je pri nas naredil, končamo z iskreno željo:

Bog Vas še dolgo, mnogo let ohrani slovenskemu ljudstvu!

Obč. zbor Krekove mladine.

Naš pokret je že dolgo čutil živo potrebo po delavski prosvetni organizaciji. Zlasti vprašanje vzgoje delavskega naraščaja, to je vzgoje tistih mladih ljudi, ki stopijo iz šole v delavnico je bilo že odkar obstoja naša krščanska socijalna delavska organizacija predmet debat in razgovorov. Razvoj in razmere so zahtevale nujno odpomoči. Tako je v Ljubljani skupina mladih ljudi osnovala društvo, ki naj bi združevalo, vzgajalo in vodilo našo mladež, ki se največkrat v najtežavnejših življenjskih letih največkrat med tujimi pogosto kladivi in palico bori za svoj duševni in telesni obstoj.

»Krekova mladina« je imela dne 27. maja 1923 svoj prvi redni občni zbor. Pri tej priliki so naši najmlajši tovariši lahko z veseljem ugotovili, s koliko ljubeznijo spremljajo njihovo delo vse naše organizacije. Zborovanja so se udeležili in ga v imenu svojih organizacij pozdravili: dr. Debevec v imenu SKSZ, Rutar v imenu JSZ, Krek v imenu DZ.

Predsednik **Kordin** se je uvodoma spominjal 25 letnice presvitlega škofa dr. Jegliča. V toplih besedah je označil življenje našega nadpastirja kot nepretrgano veliko delo za splošni blagor, trud in trpljenje za bedne in najbednejše. V poročilu se je predsednik kratko dotaknil zgodovine delavskih organizacij med Slovenci. Prešel je preko prvega idiličnega izleta krščanskih socialcev na Šmarno goro, omenjal prvo katoliško delavsko društvo, »Glasnik« kot prvo delavsko glasilo in nato podrobno očrtal dosedanji razvoj »Krekove mladine«. Lepo je označil namen »Krekove mladine«: »pojdimo po tiste otroke, katerih matere in očetje niso imeli časa postovati, zberimo tiste, ki so od prvih početkov videli svoje roditelje komaj trenutek zjutraj in zvečer, pa še takrat do smrti zmučene. Zanje poskrbimo, ki so sami sebi pripuščeni rastli in dorastli v dečke in deklice in morajo v tistem hipu, ko so zapustili ljudsko šolo, zapustiti dom in iti v delavnico kruha služit. **To delavsko mladino zbirati in z ljubeznijo, organizacijo in izobrabo vzdržati njeno življenje v zmislu naših krščanskih socialnih načel, to je naš prvi namen.** Skrbeti pa moramo tudi, da bodo naši člani zrastli v sposobne in požrtvovalne delavce v vseh naših organizacijah, zlasti v strokovnih skupinah. To je druga naša naloga.

Iz poročila odbora posnemamo, da je društvo od ustanovnega občnega zbora 29. oktobra 1922 imelo 21 sej, 7 sestankov, 12 diskusijskih večerov. Živahno je delal dramatični odsek.

Zanimiv je bil referat predsednice ženskega odseka. Predavanja, sestanki in prireditve, ki jih prireja odsek svojim članicam, skrbe za duševno povzdigo deklic iz delavskih družin in pripravljajo dekleta, ki že same služijo kruh, na vstop v strokovno organizacijo. Tečaji za šivanje, vezenje, kuhanje, pa dajejo dekletom vsaj najpotrebnejšo gospodinjsko izobrazbo.

Tovariš Cvikelj je nato obširneje govoril o izvedbi »Krekove mladine« po drugih industrijskih centrih in izpopolnitvi te organizacije, povdarjal zlasti nujnost strokovne izobrazbe za delavsko mladino ter analiziral razmerje »Krekove mladine« do drugih prosvetnih društev in Jug. strok. zveze.

Občni zbor je sprejel začasni društveni poslovnik in izvolil centralni odbor. Predsednik je zaključil zbor z željo, naj bi prvi redni občni zbor bil vogelni kamen mogočni zgradbi delavske prosvete.

Doma.

Jugoslovanska notranja politika po polževo leze dalje. Precej časa je že minulo od volitev in še - le 26. t. m. si je mogla zbornica izvoliti svoje stalno predsedstvo, ki je vse vzeto iz radikalne stranke. Imamo torej samoradikalno vlado s Pašićem in samoradikalno predsedstvo zbornice z Ljubo Ivanovičem na čelu.

Odkod ta počasnost? Zakon, ki ga je izdala radikalsko demokratska koalicija natanko določa vse postopanje za ureditev parlamenta in točno po tem zakonu se je ravnala radikalna stranka v novi zbornici. Demokrati so hoteli z opozicijo in včasih tudi obstrukcijo delo samo že zavlačevati. Pri vsem tem pa zabavlja ljubljansko »Jutro« čez to počasnost in hujska trpeče sloje uradništva in druge, ki si žele hitrejšega dela, češ glejte, kako se večina parlamenta igra. Pa je vendar vse le posledica nepremišljenih demokratskih postav. Sedaj, naj bi še začeli demokratsko ustavo zlasti razdelitev v oblasti izvajati in potem lahko državni nameščenci lakote poginejo.

Vprašanje notranjega sporazuma v državi zanima vedno bolj ne samo nas ampak tudi naše sosede. Pribičević je celo v zbornici vprašal zunanjega ministra, če je res zunanja politika vplivala na notranjo. Pa Čehi zelo žele sporazum, da nam pa svetujejo Angleži, Francozi in da celo Italjani, boječ se obnovitve Avstrije, začenjajo premišljevati o posledicah spora in takozvane amputacije, to lahko čitamo vsak dan v listih. Pa vkljub temu se naši vodilni državniki tako zelo boje za svoje remek - delo vidovdansko ustavo, da je celo Pašić v sobotni seji izjavljal, naj se sporazum izvrši na podlagi vidovdanske ustave.

Radić je po svojem binkoštnem govoru že prišel z agitacijo za bodoče volitve in je poslal svojega nečaka agitirat v Prekmurje. Volitve skupščinskega samosrbskega predsednika na eni strani, posvetovanja slovesko - hrvaških in muslimanskih poslancev v Zagrebu, ki imajo določiti nadaljne postopanje te skupine, na drugi strani, dokazujejo, da imamo že razdelitev države na dva dela. Bližnja bodočnost bo odločila, ali se med tema deloma prične zbliževanje, ali pa gresta še dalje narazen in se prične boj.

Država medtem zelo trpi. Najbolj značilen pojav je profesorski štrajk. Okoli 1000 srbskih srednješolskih profesorjev je 21. t. m. vložilo prošnje, da se odpuste iz državne službe, ker z državno plačo ne morejo živeti. Ako vlada tu kaj ne ukrene, bodo vsi ti profesorji 1. junija zapustili državne šole in na vseh srbskih šolah preneha pouk. Tacega dogodka menda še ni bilo. Gibljе se pa tudi vse uradništvo, ker je sila prikipela do vrhunca. Vedno večja razdraženost se polašča teh krogov. Ali bo zbornica kos vsem tem nalogam?

Po svetu.

Vsled tacih notranje političnih razmer tudi pretekli teden zunanja politika nima zaznamovati važnih dogodkov. Obisk francoskega generala, ki je prišel iz Bukarešta v Beograd istočasno, ko je bival Foch v Varšavi in Pragi, ni skoro nobene pozornosti vzbudil v širši javnosti. Tudi z Italijo se še vedno ne nadaljujejo pogajanja, dasi vedno znova čitamo o času in kraju nadaljevanja. Drugod po svetu hoče sedaj nekaj vreti.

V Orientu

se baje pripravlja vojna med Grčijo in Turčijo, ker se v Lozani ne morejo sporazumeti, v resnici pa menda hoče Francija poslati zopet Grčijo po kostanj v žrjavico, kakor je lani to delala Anglija.

V Bulgariji.

se vrši med vlado in makedonstvujočimi pravcata državljanska vojna s požigi, umori in boji.

Rusija

skuša mirnim potom poravnati svoj spor z Anglijo zaradi onih Angleških ribiških ladij, ki so preblizu ruskega obrežja ribarile in so jih zato Rusi zaplenili. Ruski trgovski minister Krasin, ki vodi zmerno svojo boljševiško politiko, je kar po zraku priletel na Angleško na pogajanja.

V Angliji

sami se je izvršila sprememba vlade, ker je zaradi bolezni odstopil predsednik Bonar Law in mu je sledil Baldwin. Angleška delavska stranka si skuša pridobiti večji vpliv na zunanjo politiko v smislu približevanja Rusiji.

Poruhrje

je postalo zopet živahneje, ker so se komunisti za malo časa polastili mesta Gelsenkirchen. Reparacijsko vprašanje pa se še vedno vleče kot trakulja po evropski politiki, vedno novi predlogi se pojavljajo. Povsod negotovost, kar se je pokazalo tudi v francoskem senatu, kjer je vlada pri glasovanju o postopanju s francoskimi komunisti, katere so pri zasedbi Poruhrja zaprli, dobila nezaupnico. Predložila je zaraditega ostavko, ki je pa predsednik republike ni sprejel.

V Italiji

je sedaj najvažnejše vprašanje volivne reforme, ki naj bi fašistom prinesla premoč v parlamentu. Našim neodrešenim bratom se sedaj, ko se izvršuje razdelitev Julijske Benečije v tri dele, vedno slabše godi. Dr. — p.

Krvoses kapitalizem.

Dobri ljudje so gospodje kompanjoni tovarne **»Zora sveče«** v Ljubljani. Da pa svojo dobroto pokažejo v praksi, so si izmislili neki poseben pripomoček, ki se imenuje terorizem. Ta extra - recept je pa takle: Ker so imenovani kompanjoni le v enomer pridigovali, da poznajo težnje delavstva, ter da se bodo po tem spoznanju tudi ravnali, je delavstvo vse srečno čakalo, kedaj in odkod se bo vsula nanje ploha obljubljena dobrota. Ko je pa delavstvo uvidelo, da so bile to le samo prazne besede in varajoče sanje ter da prijema delavstvo v drugih tovarnah precej višje plače, so sklenili, da se organizirajo, da s pomočjo organizacije pokažejo, da so siti praznih obljub ter da niso zato v tovarni, da bi čakali na milost, ampak, da zahtevajo za pošteno delo, tudi pošteno plačo. Ko so pa imenovani kompanjoni prejeli spomenico za povišek plač, so sklicali vse delavstvo skupaj ter jim zabičali, da ne bodo dali nič, češ: ne moremo, ker smo sami reveži. In pristavili so: »Katera delavka noče delati za to plačo, naj se zglasi, in gre lahko takoj iz tovarne.« Seveda so se delavke ustrašile tacega nastopa in se tudi ni nobena oglasila za tak neprijeten predlog. In tako so gospodje odšli zmagoslavno prepričani, da je tak recept najboljši za delavstvo, kadar zahteva izboljšanje gmotnega položaja. **Mi pa pravimo! Gospodje:** Ko so delavke Vašega obrata delale minulo zimo skoraj vsak dan dve nadure, ali ste jih takrat kaj sklicali skupaj ter vprašali, če v to privolijo s tajnim glasovanjem po določilih zakona o zaščiti delavstva? Gospodje! Ali se ne sramujete nastopiti s terorjem proti ubogim delavkam, proti delavkam, ki so upoštevale Vaš položaj od začetka Vašega obratovanja ter Vam s pridnim delom od zore do mraka za malenkostno plačo pripomogle do viška? Povedano naj Vam bo samo to: Kadar boste delili take in podobne dobrote delavstvu, povabite poleg zastopnika strokovne organizacije, da Vas pouči, kako se imate ravnati napram delavstvu. Ako pa mislite, da se boste povspeli do bogastva na račun delavstva, boste naleteli na odpor, ki se ga ne nadejate. Vas pa g. Ravnihar, posebno opozarjamo nato, da se ne nahajamo več v dobi, ko so se delavstvu delile mesto poštenih plač — klofute! Gospodje! Ako pa mislite, da boste s svojimi nastopi razbili solidarnost delavske organizacije, se britko motite; kajti s takimi in podobnimi nastopi se organizacija šele krepi, ker tako se delavstvo šele prepriča, da brez organizacije lahko trpi, umre ali pa gre na cesto. Toliko za enkrat; ob priliki se še oglasimo. Delavstvo pa naj se iz tega slučaja nauči, kolikega pomena je zanj dobra organizacija. — Peter Lombardo, strok. tajnik S. Z. T. D.

Brez naslova.

Ženini in neveste pozor! Preden sklenete zakon stopite v Celje k uredništvu »Napreja«. Sodrug Z. A. Vam bo dal temeljit pouk iz poglavja »Nekaj misli o zakonu«. Sodrug ima namreč »misli«. Te »misli« pa ne izhajajo iz možgan; zadnje ostanke le-teh je — kot že znano — izgubil »Naprej« v Zidanem mostu, ko se je selil iz Ljubljane v Celje. Pač pa morejo izvirati take »misli« komu iz čisto nasprotnega dela človeškega telesa... V »Vrtcu« in »Zvončku« se poizkušajo sposobni študentje, pisatelji — začetniki. »Naprej« pa je postal greznica, v katero odlagajo svoje odpadke — polizani študenti. In če bodo ti vodili strokovne in delavske politične organizacije, bo delovno ljudstvo šlo »Naprejevo« pot, ki gre vedno naprej, pa je čedalje bolj — zad. Niti kvartopirec ne prime take umazane cunje v roke, dokler je ni prej temeljito desinficiral. Bomo že raje premetali škise kot brali duševno reščino falıranih študentov krog »Napreja«.

»Naprej« in kulturni boj. Ko je osrečeval to na preprestanem idejnem pomanjkanju bolehujoče socialistično glasilo s prispevki svoje bolne dušice nekdo, ki je pred 18. marcem 1923 za lepe »žute pare« presedlal v radikale, tedaj je to spačeno človeče vprašalo ob neki priliki krščanskega socialista: »Ti, ali pri vas nič ne čutite, da je začel »Naprej« kulturni boj?« — Ta uboga dolenjska para piše sedaj celo v »Jutranje novosti«, v slovensko glasilo radikalne stranke, ki je najjačja v državi. No, in mi celo danes ne čutimo nič. — Kožo pa imamo, kožo, kaj?!

»Naprej« in Nemanič. »Naprej« ugotavlja v svoji 114. št. od 25. maja, da je ime klerikalnega poslanca, ki se piše Nemanič, — značilno. Škoda, da ne vemo ali je mislilo to glasilce na žute pare ali na možgane. Če bi bil namreč poslanec Nemanič nemanič z ozirom na možgane, potem bi spadal ta človek brez dvoma v Celje k »Napreju«.

»Naprej« in Cankarjeva hudičeva logika. »Naprej« konča poročilo o političnem položaju takole: »Drugače ni nič važnega. Tudi to, kar je, ni važno. Samo delo od trenutka do trenutka z ozirom na gospodo, z ozirom na proletarijat pa priprava za bodoča zla«. — »Napreju« celo priprave za bodoča zla »z ozirom na proletarijat« (ali je to ptičja peršpektiva?) niso — važne. Lombroso dokazuje v knjigi: »Genie und Irrsinn«, da so norci mnogokrat ženijalni: »Napreju« se ta nesreča — kot kaže — ne bo pripetila nikdar.

Ježica pri Ljubljani. »Naprej« je 17. t. m. priobčil od tukaj dolgovezen dopis, katerega je napisal neki »zaveden delavec,« kakor se je sam s ponosom podpisal. Njegov dopis kaže sicer prav malo delavske zavednosti, razen če obstoja v tem njegova »zavednost«, da obklada svoje načelne nasprotnike z »izmečkom lažnjivega zaroda.« »Zavedni« dopisnik se zelo moti, če misli, da mu bomo sledili na to polje. Grožnja, da boste že vi, zavedni delavci« poskrbeli, da ne bomo več tako sijajno zborovali, kakor smo na večer pred drž. zborskimi volitvami, se nam zdi smešna, na drugi strani pa je značilna za vašo »zavednost«. Današnji čas je za delavno ljudstvo pretežak in preresen, da bi s takim nekulturnim in zavednega delavstva nevrednim pisanjem tratili papir in črnilo. Svoje tovariše pozivamo, da sklenemo vrste, ker šele s tem bomo postali res močni. Od nas samih je odvisna naša bodočnost. Delajmo, da bo dobra! Delavec.

»Naprej« in izvozna carina. Te dni smo čitali v nekem listu, da je v naši državi predpisana visoka izvozna carina že na vsako neumnost. Trditev bo najbrže odgovarjala dejstvom. Če potuješ v Avstrijo in imaš — nič hudega sluteč — v žepu »Naprej«, moraš zanj plačati v Špilju devet otrobnih kron carine. »Naprej« bo še dolgo na trdnih nogah in bo korakal naprej. Tako nas zagotavlja v št. 106. od 15. t. m. Torej iz Ljubljane v Celje. In sedaj iz Celja še naprej? Kam? Pravijo, da v Rogaško Slatino. Tam je namreč invalidski dom za vse, ki bolehajo na želodčnih in črevesnih katarjih.

»Naprej« in kvartopirci. »Naprej je včasih res originalen. Tako n. pr. pravi v eni številki preteklega tedna, naj pomečejo kartopirci tiste umazane papirje proč in naj jih nadomeste z — »Naprejem«. To je čisto prav in lepo. Tudi mi smo za odpravo kvartanja. Le »Napreja« bi mesto kart nikdar ne nasvetovali. Kvartopirci kvartajo običajno za svoj denar, »Naprej« pa je, kot kažejo imena Kristana in Podbevška kvartal vedno za težko prislužene proletarske novce.

Socialen problem.

Utihnili so topovi, prasketanje pušk je prenehalo, angel miru je zaplaval nad širnimi bojnimi poljanami. Konec je bil nepopisne grozne morije, ki je pretresala srca milijonov in milijonov. »Pozdravljen ljubi mir!« je vzdihnil vsakdo in srce nam je vztrepetalo veselja, kot da bi bila prava božična noč. »Mir ljudem na zemlji!« je zapela pozavna in vzhičeni smo si stiskali roke ob svidenju. Pozabljeno je bilo trpljenje vsakega posameznika vojnega časa, razen težko prizadetih ran, ki so nam še danes jasen memento na vojno sliko.

Ali kratko je bilo to veselje, le kakor fata morgana se je prikazalo, toda zopet za hip zatemnilo. Komaj smo okusili in v srcu dobro začutili sladkost besede mir, že se je dvigal nenasitni Italijan in segal v svoji požrešnosti po tujem blagu. Niti za trenotek ni mogel počakati, niti trenotek nam ni privoščil tako zaželjenega miru. Znašli smo se zopet tam, kjer smo bili. Iz vseh strani Evrope so zopet pričeli dvigati glave. Za Italijanom Francoz in za njim zopet drug. Komaj odložene puške, že zopet igrajo svojo vlogo in straše s svojimi cevmi...

Nehote se vprašamo: Ali smo se zato bojevali, ali smo zato toliko žrtvovali, da smo še nadalje v vojni nevarnosti. Kdo nam vendar ne da pokoja, kdo ščuva narod proti narodu, kdo brata proti bratu? Kdo je dajal ukaze Italijanom, da so segli po tuji lastnini? Morda želja vsakega posameznega italijanskega vojaka, ki je isti revček, kakor smo bili mi sami v vojaški suknji? Kdo je dajal ukaze francoskim vojakom, da so prodirali v ruhrsko ozemlje, kdo nemškim vojakom, da so prodirali na Koroško? Kdo je vsem tem dajal ukaze, da so zopet obesili Damoklejev meč sebi, drugim narodom in nam nad glavo, da zopet s skrbjo gledamo, kdaj se ta meč utrga in pade na ravnokar izmozgane narode? Mesto, da bi se veselili narodi med seboj komaj pridobljenega miru, bi se zopet mesarili in povzročali solze drug drugemu, katere se že pretočene še niso posušile. Morda je to ljubezen do svojega naroda? Utrujeni in obnemogli smo se v vojnem času razgovarjali vojaki različne narodnosti med seboj: Kako lepo bi bilo, ko bi vsi narodi živeli med seboj v miru in slogi. To je bil pravi izraz narodnosti, izraz duše vseh narodov. Vsak naj ima svoje in živi kakor hoče. To je bila enostavna in edino prava formula miru.

Čim bolj je enostavna ta formula miru, tem težje jo bo razrešiti. Kajti črv pregrehe, ki je povzročil svetovno vojno, črv zlobe, ki še danes ne počiva, ne pozna te formule, oziroma noče jo poznati. Ta črv, ki ga kratkomalo imenujemo kapitalizem, ne bo miroval, dokler ga, ne le posamezni narodi, ampak celokupno človeštvo ne bo ugonobilo. Kapitalizem ni fraza socialnih strank, kakor ga radi imenujejo njegovi pristaši, ampak kapitalizem je duh sebičnosti, duh pohlepa, duh izkoriščanja, zatiranja in izmozgavanja, duh nadvlade. V njem je skrivnost gordijskega vozlja vseh bojev in človeškega krvoprelitja, on je gordijski vozel vsega trpljenja v preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

Kdo je bil povzročitelj svetovne vojne? Ali ne na eni strani germanska pohlepnost po nadvladi in po gospodarskem usužnjenju drugih narodov? Ali ni bila na drugi strani vzrok svetovne vojne angleška pohlepnost istotako po nadvladi? Toda ne posamezni državljani teh narodov, ampak le osredotočen kapital teh držav, oziroma njegovih posestnikov, katerim izmozgavanje lastne države še ni zadostovalo, ampak so hoteli še več in še več. Narodnost je služila tu le kot sredstvo kot slepilo. Radostno se je smehljal, oziroma so se smehljali posestniki kapitala v sredini držav med razburjenimi in razdraženimi živci narodnosti svojih državljanov, ker v svesti si je bil v zmagi svoje narodnosti tudi ojačenja svoje moči.

In zopetno zasedanje Italijanov, Francozov in drugih ni nikako idealno narodnostno vprašanje, ampak zgolj pohlep in nenasitnost njihovega kapitala. Kdo bo zopet vzrok prihodnjih vojn, zopet novega krvoprelitja, novih solz, nove družabne razdrapanosti? Vzrok se ne bo pokazal ob izbruhu vojne, narodnost ne bo igrala svoje vloge ker vzrok je že tu.

Kdo bo iztrebil sebičnost, pohlepnost, izkoriščanje in nadvlado? Morda nasprotna sebičnost? Potem bi se človeštvo iztrebilo v lastni mladi krvi. Človeštvu ne bo prineslo to miru zadovoljstva in sreče, ampak edino večnoveljavna formula miru: »Ljubite se med seboj! Toda kapitalizem ve vse to, zato hoče za vsako ceno iztrebiti iz človeških src vero v Njega, ki nam je to formulo nakazal. »Duh sebičnosti« ve, da je tu njegov poraz, zato tako ljuti njegovi napadi na vse, kar je z Njim v zvezi. V uresničenju stavka »Ljubite se med seboj!« je rešen problem socialnega vprašanja. Ne čakajmo pa, da se bo ta problem rešil v glavah zastopnikov kapitalizma, ampak mi sami ga moramo rešiti. Ko bo moč te formule močnejša od moči kapitalizma, še le takrat bo enkrat za vselej zapela pozavna: Mir ljudem na zemlji! Zato ni naša naloga samo ta, da ve vsak sam zase kje je rešitev, ampak to idejo moramo zanesti ne le med naše tovariše, ampak med cel naš narod in odmevi te ideje morajo iti še dalje, da bo ta ideja prevevala vsa srca. Uničiti se morajo vse lažiideje materialističnih socialnih strank, katere samo cepijo moč celokupnega delovnega ljudstva. Zmagati mora ideja krščanskega socializma, ki pozna samo medsebojno ljubezen, ne pa sebičnosti in izkoriščanja. Neizprosen boj moramo vojevati in tudi izvojevati proti vsemu kar je materialstičnega, sami pa moramo biti apostoli krščanske ljubezni. Žumer.

Viničar.

Seja paritetne komisije. Dne 2. junija t. l. se vrši seja paritetne komisije v Mariboru v prostorih restavracije »Pri črnem orlu«. Na dnevnem redu je izpremenba nekaterih točk svojčas vladi predloženega »Novega viničarskega reda«. Seje se udeleži tudi zastopnik S. Z. V. in K. D.

Ljutomer. Po dolgemu molku se zopet enkrat oglasimo. Ne mislite da spimo. Skrbno opazujemo in stojimo na Straži. Člani pridno pristopajo v naše vrste, izprevideli so, da brez organizacije ne bodo prišli do svojih pravic. Res nas je že lepo število, vendar pa še ne odgovarja številu viničarjev. Zato pozivljemo vse tovariše - neorganizirane, da pristopijo, organizirane pa, da izpolnjujejo svoje dolžnosti in se poslužujejo pravic. Med dolžnosti spada prav posebno nabiranje novih članov in razširjanje našega lista »Pravica«. Potrudimo se! Le od lastne pridnosti, resnosti in dela odvisi naš uspeh. Viničar.

Rudar

Zagorje. Dne 8. maja je delavstvo obrata v Kisovcu stopilo v stavko, dne 9. maja so se pridružili tudi delavci obrata Kotredež. Vzrok je odstranitev g. inž. Lapornika. V pondeljek, dne 15. t. m. so rudarji imenovanih rudnikov šli zopet na delo pod pogojem, da se tekom 8 dni, t. j. 22. t. m. odstrani g. inž. Lapornik. Kakor čujemo, je ta gospod zares veliki »dobrotnik« ondtonih delavcev, ki jim ne privošči svoj pošteno zasluženi košček kruha. Sicer bomo k stvari zavzeli svoje stališče.

Zagorje ob Savi. Trbov. prem. družba se je zadnje dneve pripravljala na rudarsko stavko v vseh revirjih. Pridno je deponirala premog, da v slučaju stavke vzdržuje vsaj delno obrate. Zdi se da je bila njena vroča želja, da bi prenehalo delavstvo z delom. V navedenem slučaju bi bila stavka brezuspešna in njen pokret v kali zatrt. To ve vsak rudarski delavec. Pod danimi pogoji siliti v stavko bi pomenilo uničevati moralno silo de-

Kari / Kira:

Učitelj Biteznik in njegova metoda.

Drugi razred ljudske šole. Ozračje soparno. Barometer pada. Posebna ura ali repeticijon.

Dvanajst nas je sedelo, v vsaki klopi po dva.

Die Bank, der Bank, das Bank...

Des Bankes, dem Banken, den Bank...

Das Bank ist hoher...

Tako smo se vadili v sklanjatvi nemških ženskih samostalnikov, misleč, da ni na svetu težjega opravka nego sklanjat to nemško besedo, katero smo jahali z jezikom in sedalom do pet ur na dan.

Der Bank... des Bankens, dem Banken...

O, moj Bog! Učitelju Biteznику je bilo vroče, meni in drugim preganjancem še bolj.

Torej še enkrat, Janez, pa pazi« Imenovalnik = die Bank, rodilnik!? Janez vstane in nadaljuje allegretto ma non molto: der, des Banken... dem, der Banke, den, die, das Bank...

In Biteznik je potegnil španščino izza mize, klop se je stresla, Janez pa je prejemal posamezne sklone po sedalu: »Ali si boš zapomnil?«

Die Bank... eins! Der Bank... zwei! Der Bank... drei! Die Bank ... vier! Takt je bil pravilen, pravi štiričetrtinski takt, a bolelo je kljub temu.

»Sedaj pa ponovi!«

Janez se je prijel za vse štiri sklone in poizkušal: Die Bank... der Bank... den Bank···

Pavza!...

»Čakaj, dobiš še po eno na dajalnik in tožilnik«. In Janez je dobil dve mastni, eno po dajalniku, drugo po tožilniku. Potegnil je nam sapo skozi zobe in odgovarjal: deér Bank, diée Baánk...

Pa vendar so bili lepi oni časi, ko smo jih dobili vsak dan vsi... durch die Bank!

Učitelj Biteznik je ostal zdrav, mi pa za njegovimi klobasami tudi nismo umrli, kajti leskova mast je čudodelna in se ne skvari.

V gimnaziji je bilo že bolj kulturno, neumno in moderno. Vikali so nas, smrkovce. Dajalnikov in tožilnikov nam niso ubijali več s španščino od zadaj, le tupatam nas je kdo spomnil na zlate španske čase v ljudski šoli. Joža Petrič je včasih precej trdo božal po kuštravih glavah in prepeval obenem neko znano lirično nemško pesem, ki se začenja z: O du, verdammter Trottel... Profesor Maselj nas je krcal iz same naklonjenosti s svinčnikom po ušesih. Če si mu rekel, da ne boli, mu ni bilo prav in je kretal dalje; če si pa trdil, da boli, je udrihal še huje. A prava sklanjatev, kot je bila Biteznikova, to vendar ni bila. Zdelo se mi je, da se brez prave španščine ne bom naučil ne latinske sklanjatve ne sprege do sodnjega dneva. Kakšna potrata časa! Kako bi si mogli možgani kaj zapomniti, ko človek na mesu ničesar ne čuti.

Profesor Koštjal je v drugi šoli včasih sklanjal z Wiesthalerjevimi vadbami mimogrede po glavi, a ta sklanjatev je šla mimo nas, kakor bi je ne bilo. Pravilna sklanjatev prihaja od spodaj, od prave španščine, ki dela čudeže v vseh sklonih.

Profesor Koštjal pa je vpil nad menoj, ko sem se smejal in zbadal z buciko svojega prednjaka v hrbet: »December, ti si stara baba!« E, tako se sklanjatev ne poučuje. Sklanjatev mora imeti kaj trdega za podlago, drugače ne gre, pa ne gre.

Biteznik, da, ta je bil učitelj po milosti božji in volji naroda. V eni uri sem se naučil cele nemške sklanjatve in še bringen, brang, gebrungen povrhu. Tu pa sedimo že poldrugo leto, kmalu bomo začeli že z grškim alfabetom, pa ti sklanjajo manus... mani... mano... in Jaka Vohrovt je včeraj pogruntal čisto nove pridevniške oblike: bono, bonas, bonare, bonavi, bonatum.

Biteznik je znal odpraviti vse take izrodke s španščino:

»Der Bank... zwei! Die Bank... vier! Ti baraba ti, grda! Boš držal?«

Prišla je tretja šola in z njo neusmiljeni alfabet. »Napeto smo čakali gospoda profesorja«, tako bi se izrazil danes kak dijak k naslovu: »Začetek šolskega leta«.

Prišel je profesor Navada, Bog mu daj dobro! Ni bil sicer prijazen njegov obraz. Vendar se mu je bralo že na snažno počesanih redkih laseh in na brkah, da prave španščine le ne zna. Razsajal je in vpil, kričal in zagrajal, metal katalog na kateder, pisal dvojke, listal po knjigah semtertja, a kaj vse to pomaga!

»Mož brez španščine,« sem si mislil, »kaj nas bo ta učil, ta, ki niti španščine nima sabo! Ta niti pojma nima, kaj se pravi uspešna metoda.

Der Bank... zwei!... der Bank... drei!... die Bank... vier!

lavstva. Ker so bili torej pogoji zelo dvomljivi, se je na zadnjem shodu rudarjev sklenilo, da se ne stavka ponovno. Družba je itak pristala, da se inženir Lapornik v doglednem času premesti. Imenovan inženir je tekom pretečenega tedna popravljal krivico, katero je povzročal ljudem pri zaslužku. Vemo pa, da je to le trig in big, če bi še ostal v Kisovškem revirju postal skoro stari »France«. Vsled tega zahtevamo, da družba napravi obljubljeno. Sicer se oglasi — masa.

Iz Zagorja ob Savi. Da bo res mogoče delati v organizaciji, da bo v nji red, opozarjamo vse člane, na sestanke, ki se bodo vršili redno vsako prvo nedeljo v mesecu v Zadružnem domu po krščanskem nauku. Če bo na imenovano nedeljo sestanek nemogoč, se vrši v pondeljek ob 7. uri zvečer. Tovariši! Današnji časi so tako resni, da je treba dela. Vse se bo pa storilo z lahkoto, če bo pri članih dovolj umevanja. Za sestanek mora imeti vsak zaveden član čas. Nobeden izgovor ne pomaga, kjer gre za tvoje koristi. Učimo se pri nasprotnikih. Vstrajnost žanje uspehe! Nedelavnost je pogin!

Članarino plačujte tovarišu Ivanu Koželj, ob nedeljah pred in po deseti maši. Vsi člani dobe tekom prihodnjega meseca nove članske knjižice s pravili. V boj za naše koristi!

Novice iz Tržiča.

Tržič. Predilniško delavstvo v Tržiču je dobilo 25 % zvišanje draginjske doklade na temeljno plačo, kar znači jako malo in se nikakor ne more primerjati v odstotkih z poviškom cen izdelkov iste tvrdke. Delavstvo to drobtinico pač sprejme, ker je zavito še v meglo individualizma. Vendar pa vstajajo tudi med delavstvom duhovi, ki jih bolijo take miloščine in se pripravljajo, da bodo ob svojem času stopili na plan in zahtevali svoj kos kruha in ne prosili drobtinic v podobi miloščine.

V Tržiču potrebujemo zdravnika vsled dolge odsotnosti zdravnika dr. Vučina. So vedno pogosteje slučaji, da se mora celo v Kranj po zdravnika tudi ponoči, kdor more, kdor pa ne more je pa pripuščen usodi. Naj se zavzamejo za to merodajni faktorji, zlasti Okrožni urad za zavar. del., ker je tudi ta zelo na tem zainteresiran.

Glede izplačevanja hranarine je bilo delavstvo bolj zadovoljno preje, ko se je izplačevalo pri posredovalnici Okrož. urada za zavar. del. v Tržiču, kakor pa sedaj ko se dobiva potom čekovnega urada.

Celjsko okrožje JSZ.

Izlet na Goro Oljko, napravi članstvo celjskih skupin Strokovnih zvez, v nedeljo dne 10. junija t. l. Spored objavimo prihodnji teden v časopisih in z letaki. Vabimo pa že sedaj skupine celjskega okrožja, da se nam ta dan pridružijo v obilnem številu in poletijo z nami na slavno znano goro, vrh katere se je vršilo že toliko lepih zborovanj in tečajev, da se razvedrimo v višavah i mi in se navdušimo za vzvišena naša načela in delo za razmah krščanskosocialne misli. Za danes samo to, da se vrši na gori služba božja in na to zborovanje delovnega ljudstva. Govorniki, ki žele nastopiti, naj se pravočasno prijavijo na Pokr. tajništvo J. S. Z. v Celju.

Strokovni shod se je vršil dne 14. t. m. v Zidanem mostu. Dne 15. t. m. pa v Rimskih toplicah. Poročal je tov. Gajšek. Skupini sta vložili zahteve po povišanju plač na naraslo draginjo ravnateljstvom.

Štore. Tukaj je odpuščen neki delavec iz tovarne, družinski oče 4. otrok, kateri je po 32. letih svojega dela v tovarni pustil v isti vse svoje telesne moči in je tudi telesno pohabljen. Baje je zagrešil neki prestopek, tako, da je sedaj tudi ob penzijo, čeprav je plačeval 32 let prispevke v bratovsko skladnico. Organiziran je bil svojčas pri soc. demokratih, zadnji čas pa nikjer. — Tajništvo J. S. Z. v Celju je na njegovo prošnjo vložilo na ravnateljstvo tovarne peticijo, da se mu pregrešek od pusti z ozirom na njegovo onemoglost in družino. Odpuščajte in se vam bo odpustilo, je rekel naš Gospod.

× × ×

O delu za narod pravi slavni indijski pesnik Rabindranath Tagore: Narodi, ki so na svetu kaj dosegli, so to izvršili s svojim delom, ne s prekipevanjem. Oni pa, ki so se vedno ogibali dela, hočejo — kakor hitro so se zavedli svojega slabega položaja — doseči osvoboditev po brezpravnem in nasilnem potu.

Bolniški strežniki.

Sestanek naše skupine smo imeli dne 25. t. m. v dvorani št. peterske Prosvete,. na katerem je poročal tov. A. Semenič. Potrebno je, da o naših sestankih, oziroma o vsebini diskusije nekoliko izpregovorimo tudi v javnosti. Tu in tam moramo slišati pogostokrat očitanja in celo grožnje, ki so posledice mržnje naše organizacije. Kaj nam je organizacija, o tem ne bomo danes govorili; kajti uspehe, ki smo si jih skupno priborili združeni v organizaciji, uživamo že vsi. Razumljivo nam je danes, ko se potaplja kapitalizem, da skušajo njegovi verni služabniki (zaslepljena birokracija) z raznimi demagogijami pod krinko narodnosti itd., zaslepiti delovno ljudstvo. Nerazumljivo pa nam je, da moramo slišati psovke zaradi združevanja od ljudi, ki so ravno tako kot mi potrebni, da si uresničijo svoje pravice potom bojev v skupni fronti. Tem bolj pa to boli, ko neštetokrat slišimo iz ust ravno tistih, ki najprej zabavljajo čez skupne nastope, potem pa tarnajo, češ da so oni največji reveži. Zatorej odprite oči vsi, katerim so te vrstice namenjene! Koliko važnosti za nas so taki sestanki, ni potreba posebno povdarjati, kajti dosti razumevanja za delo v organizaciji nam je še potrebnega. Ravno take diskusije morajo biti bistvena razprava na sestankih. Tovariši, pokažimo, da smo vredni nositi ime organizirani proletarijat!

Gibanje Delavske zveze.

Vič. Dne 25. t. m. se je vršil ob devetih zvečer zaupni sestanek D. Z. Poročal je tov. tajnik Francé Žužek. Zaupniki so izvajanja osvojili in so šli takoj na svetovano delo. Sad bo viden v kratkem..

D.M. v Polju. Dne 23. maja t. l. ob 20 uri se je tu vršil zaupni sestanek D. Z., ki je trajal nad poldrugo uro. Poročal je tajnik Francé Žužek. Sedaj se vrši podrobno delo, v kratkem pa bomo sklicali ustanovni občni zbor. Krščansko delavstvo se bo sedaj končno zbralo in prešlo iz obrambe v napad. Naj živi delavska zavest!

Stožice - Ježica. Dne 8. maja t. l. se je vršil zaupni sestanek D. Z. za naš okoliš. Poročal je tov. predsednik dr. A. Gosar in tov. tajnik Francé Žužek. V kratkem pridemo na plan.

Preska. Vsem delavskim stanovom naše okolice javljamo da se vrši v nedeljo, dne 3. junija ob 8. uri po prvi sveti maši shod »Delavske zveze«. Delavci, delavke, pridite vsi in povabite tudi druge tovariše vseh delavskih stanov; bajtarje, posle itd. Shod bo velevažen.

Odbor D. Z. v Preski.

Kamnik. Dne 20. maja 1923 se je tu vršil shod D. Z. Poročal je tajnik Francé Žužek. Ukrenilo se je vse potrebno, da se skliče v najkrajšem času ustanovni občni zbor skupine D. Z. za Kamnik.

Tržič. Dne 25. t. m. ob osmih zvečer se je tu vršil zaupni sestanek D. Z. Poročal je tov. predsednik dr. A. Gosar. Po naših žilah teče nova kri. In sedaj pojdemo na delo vsi.

Trbovlje. Dne 27. t. m. ob 16. je tu zboroval javen političen shod D. Z. Ob nabito polni dvorani delavstva je poročal tov. poslanec **Fr. Kremžar** o političnem položaju. Besedo je dobil tudi sodrug **Salamon** od neodvisnih. Njegove ugovore je poročevalec gladko zavrnil tako, da se je celo sodrug Salamon sam izrazil svoji okolici,, da ne more več odgovarjati. Delavstvo je poročilo z zadovoljstvom vzelo na znanje. Po shodu se je vršil z ozirom na novo gibanje D. Z. zaupniški sestanek, ki je prinesel v sedanje razmere tako jasno luč, da pojdemo vsi na delo. Naj živi D. Z.!

Ljutomer. »Delavska zveza« se je oživela. Dragi tovariši! Ker smo strokovno organizirani, bodimo obenem še politično! Vsak viničar in delavec naj bode obenem še član »Delavske zveze«. V kratkem skličemo velik političen shod v Ljutomeru, da pokažemo, da se tudi v političnem oziru hočemo boriti za svoje pravice. V kratkem času bomo vsi postali člani delavske politične organizacije. Ob shodu bomo nastopili v velikem številu, da pokažemo svetu, da se je tudi med nami zbudila zavest. Ne spimo, ampak skrbno na delo, da dosežemo svoj veliki cilj!

Viničar.

S. Z. T. D.

»Naprejevci« niso samo brez možgan, ampak tudi brez srca. Skupina S. Z. T. D. v Zidanemmostu je dne 14. maja 1923 stavila na ravnateljstvo tovarne cementa zahtevo po zvišanju nabavnega prispevka in plač, ker je draginja od 1. marca dalje tako narastla, da se delavstvo absolutno več preživljati ne more. Zahtevala je obenem, da ravnateljstvo sprejme nazaj v delo tov. Mihaela Stergarška, kateri je bil odpuščen iz službe samo zato, ker je začel zbirati raztreseno delavstvo v strokovno organizacijo, da mu pripomore do zboljšanja obupnega gmotnega položaja. Svoboda združevanja je delavstvu po zakonu o zaščiti delavcev zajamčena in tisti, ki delavstvo organizira, se iz teh razlogov od dela odpustiti ne sme. Vodstvo tovarne je delavstvu že po 4. dneh v posebnem pismu odgovorilo, da izprtega tovariša ne more v delo sprejeti, izgovarjajoč se kakor kakšen gališki jud, da se je na eni strani podražil trboveljski premog in da je na drugi strani nadprodukcija cementa tu, da je stavbna sezona zastala, da so bili primorani znižati cene cementu in da obstoja nevarnost, da bodo morali veliki del obrata zmanjšati in morebiti odpustiti od dela še koga drugega. To je larifari, ki stremi le za tem, da bi se organizirano delavstvo razbilo in postalo tako brepomembna žoga v rokah izsesavajoče velekapitalistične buržuazije. Najlepši pa je zadnji pasus odgovora na spomenico skupine S. Z. T. D. Nebeško doneči stavki se glase takole: »Najposlej pripomnimo, da na podlagi vložene spomenice z dne 14. t. m. nimate pravice v imenu vsega delavstva zahteve staviti, ker »Osrednje društvo kemičnih delavcev« ima 38 članov, in od delavstva izvoljeni zaupnik ni na spomenici podpisan, ker se je isti izjavil, da ni našel za potrebno, ker so se plače omenjene organizacije šele 1. marca 1923 regulirale.«

Tako! V Zidanemmostu so se izrvšile po določilih zakona o zaščiti delavcev volitve delavskih zaupnikov. Jugoslovanska strokovna zveza je dosegla 5 zaupnikov, socialni demokrati pa s svojimi 38 glasovi enega. Vse delavstvo ve, da so se plače 1. marca regulirale tako, da delavstvo od tiste regulacije ni pravzaprav imelo prav nič, posebno še vsled tega ne, ker do 1. marca strokovna roganizacija v tovarni cementa še izpeljana ni bila, ampak se je po tov. Stergaršku šele izpeljavala. Zato je delavstvo pri tem mezdnem gibanju naravno potegnilo takratkega in je moralo pristati na tiste borne priboljške; kajti prejšnja socialistična skupina »Osrednjega društva kemičnih delavcev« je bila le orodje v rokah ravnatelja in delničarjev te kapitalistične družbe. Na drugi strani pa se je draginja v marcu, aprilu in maju tako dvignila, da je nujno potrebna nova regulacija mezd in mezdnih doklad, ako naj delavstvo sploh še more živeti človeka vredno življenje. In sedaj Vam pride en sodrug od socialnih demokratov in ti izjavi, da regulacija plač ni potrebna. Z drugimi besedami se to pravi, da je delavstvo dovolj plačano. S pravimi besedami pa bi se to postopanje označilo takole: Tisti tič, ki je to izjavil, je ali samo sam dovolj plačan, ali ima postranske zaslužke, **ali je pa od podjetja ekstra plačan v te svrhe, da delavstvo in njegov enoten nastop v tovarni po načrtu razbija.** Mi smo z njim obračunali. Sedaj pa pozovemo tistih 38 tovarišev in sodrugov, ki so še organizirani v »Osrednjem društvu kemičnih delavcev,« naj se ti izjavijo, ali je njihov zastopnik, ki so ga izvolili, postopal v sporazumu z njimi ali je podpis na spomenici odklonil na svojo roko. Če je 38 sodrugov s svojim zaupnikom enih misli, potem bomo vedeli, da se socialisti družijo s kapitalisti. Mi ugotavljamo danes samo, da so voditelji socialnih demokratov v boju za osamosvojitev proletarijata izgubili poleg pameti tudi srce. Bliža se čas, ko bodo tudi zadnji ostanki delavstva to spoznali.

Peter Lombardo, str. tajnik S. Z. T. D.

Kamnik. Na binkoštno nedeljo dne 20. t. m. se je vršil v tukajšnjem domu strokovni shod kršč. soc. delavstva. Poročal je tov. Cvikelj. Po shodu je takoj pristopilo nekaj članov ter se je izvolil pripravljalni odbor. Nabrali so se tudi nekateri naročniki za »Pravico«. Dolgo je bilo treba čakati, končno se je začelo gibati in upajmo, da bomo dosegli uspeh.

Trebnje. V četrtek, dne 31. maja se vrši sestanek delavstva parne žage v dvorani prosvetnega društva ob 10. uri dopoldan. Na sestanku se bo razpravljalo o perečih vprašanjih, tikajočih se našega gmotnega položaja. Zatorej pridite vsi, ki se zavedate velevažnega pomena skupnega nastopa v dosego naših pravic.

Skupinski odbor.

Iz Vevč pri Dev. Mar. v Polju. Vodstvo soc. dem. osrednjega društva kemičnih delavcev je uvidelo, da ondotna krščansko - socijalna organizacija (okrog 500) vrlo napreduje, ter je izrabilo priliko mezdnega boja za pohod v Vevče. Kakor smo bili od naše organizacije poučeni, so že kake tri tedne rovarili na prav nesramen način, končno izdali letake ter vabili celokupno delavstvo na shod za 12 t. m. Isti dan je prineslo njih glasilo »Delavec« nesramen napad na ondotno delavstvo organizirano v JSZ., kar je delavstvo opravičeno razburilo, da so se v precejšnjem številu zbrali na tem shodu. Povdarjati pa moramo, da le disciplini naše ondotne organizacije se je zahvaliti, da ni prišlo do kaj hujšega. Z lahkoto bi vsak nastop soc. demokratov preprečili. Eno-

---

In učili smo se tako uspešno in zadovoljivo, da nas je padlo sedemindvajset od dvainpetdesetih.

Gospod profesor Navada pa je bil vendar nekoliko s Španskega.

Že pri prvi uri se je zgodila nesreča. Šel sem se opravičevat, da nimam grške slovnice, ker je še nisem kupil.

»Bitte schön, Herr Professor, ich habe das Buch noch nicht gekaufen.« Komaj sem bil izgovoril svoj »gekaufen,« je Navada že pisal in me podil s svojim »abfahren!« v klop. Čemu vse to? Zakaj me ni napake popravil in pomešal malo španščine vmes? Drugi dan bi bil že vedel, dass man das Buch nicht »gekaufen« haben darf.

In moj prijatelj Janko Filipovič — dušebrižnik je sedaj na deželi — se je kmalu nato opravičeval pred katedrom: »Bitte schön, Herr Professor, ich habe den Arithmetik nach Hause verlassen.«

Biteznik bi bil rekel: die Arithmetik... eins!... zu Hause... zwei!... vergessen... drei!

In stvar bi bila v redu, spomin bi se bil osvežil, kulturno vprašanje bi bilo rešeno, katalog bi ne bil umazan.

Profesorju Gamba sem med uro, ko je stal poleg moje klopi, naložil v žep oranžnih olupkov. Oranžo sem bil med pavzo pojedel, a nisem vedel, kam in kako z olupk. Gambov žep je zeval, izkušnjava je bila velika, podlegel sem in počasi previdno spuščal košček za koščkom v globino.

Če bi bil Biteznik to opazil, bi bil rekel:

»En kos olupka... eins! Drugi kos... zwei!... deseti kos... zehn!

— Gambo pa mi je naredil pridigo iz knjige Antigrobianus, me zapisal v razrednico in predlagal pri konferenci: Sittliches Betragen wegen frechen Benehmens — oranžne olupke mi je nabral v žep, ta baraba! — entsprechend, höchstens befriedigend.

Pa me je poklical profesor Navada in me izpraševal. Nekje pri aoristu sem se spotaknil in bleknil bedarijo. Zasmilil sem se sam sebi, škilasto pogledal in onemel. Navada pa me je nahrulil: Wart', wart', Kerl du, elendiger, bald wirst du aus dem Aloysianum herausfliegen. Bei einem Tor bist du einikrochen, beim andern wirst du rausspazieren! Čemu ta potrata besedi: Zakaj ni rajši vzel španščine in aorist bi mi bil ostal za vedno v spominu?! In aoristov smo rabili v gimnaziji še več kot cigaret...

Prešla so gimnazijska leta. Razšli smo se po maturi na vse strani. Petnajst let je že tega. Večina smo državne pare brez pare, le nekateri so si izvolili boljši del in sede danes po bankah in v drugih korupcijah.

Učitelj Biteznik danes ne poučuje več nemščine, uči srbohrvaščino, a stare, uspešne metode ne sme več rabiti. Zato pa po dveh letih ne zna še noben učenec ne spregati ne sklanjati.

Otožen hodi učitelj Biteznik na izprehod s svojo sivo marelo. Nima več uspeha, odkar je prepovedana sklanjatev s španščino. Potrt je do smrti. Govori z nikomer. Le tupatam ga slišijo, ko godrnja sam pri sebi in šteje obenem:

Die Bank... eins!... Der Bank... zwei!

glasno je bil predsednikom shoda izvoljen tov. Kukovica, predsednik naše ondotne organizacije, kateri jim je povsem umevno dajal tako zaslužene lekcije, da so bili vsi nasprotniki poparjeni, ter osramočeni utihnili. Vse njih intrige so se preprečile, ko so videli disciplinirano četo našo, so na shodu kot jagneta pohlevno govorili. Sodrug Svetek je komaj odgovarjal na stavljena vprašanja in navaden izgovor je bil — ja o tem pa nič nevem. Imeli so pripravljenih več govornikov, a ko so videli, da se je shod mesto v soc. dem. manifestacijo spremenil v veličasten shod krč. soc. organiziranega delavstva so njih govorniki izostali. Ko je govoril še tov. Rutar ter za neuspehe delal nasprotnike odgovorne, je predsednik shod zaključil.

Tako se je polomija rudečih končala. Tako si bo vsak in vsikdar razbil glavo, kdor ne dela pošteno.

V temi.

Packa. V Subotici so zaprli detektiva Glišo Atanackovića, ker je neko 15 letno, neomadeževano, lepo deklico brez vsakega povoda aretiral, jo odvedel v svojo pisarno rekoč, da jo bo zaslišal, a jo je packa posilil. Ko se je Atanackovićeva svinjarija izvedla, se je zglasilo več žensk, katere so oblastem naznanile, da jih je gospod detektiv posilil in zlorabil.

Ustrelil se je v Šiški blagajnik »Orjune« Gustinčič na veselici »Sokola«, pri kateri je veliko pil in plačeval za pijačo. — V Trbovljah se je ustrelil »zaveden« Sokol in Orjunec Ivan Močivnik, kateri je v vlaku med vožnjo v Ljubljani umrl. — Iz Bohinjskega jezera so potegnili mrtvo truplo Gustava Pirca, kateri je skočil v jezero in utonil. Gustav Pirc je igral v krogih slovenske liberalne buržuazije veliko vlogo, bil je pred svojo smrtjo predsednik Kmetijske družbe in pred leti tudi kranjski deželni poslanec.

Obesili so v Mariboru na smrt obsojenega morilca Antona Rozmana. V Mariboru sta bila letos obešena že dva na smrt obsojena zločinca, katerih dejanji sta bili zelo grdi. Kljub temu moramo povdarjati, da smrtne sodbe ne odgovarjajo več pravnemu čuvstvovanju izobražnih ljudi in so še ostanek barbarskih časov.

Na zastrupljenju z alkoholom umrl je v Mariboru krojač Tone Topolnik. Sploh se je po vojski v Sloveniji pijančevanje močno razpaslo, ker je vojska grozno pokvarila ljudi. Proti neizmernemu žretju in uživanju bodo morale pričeti organizacije delovn. ljudstva krepek boj po zgledu ustanovitelja naše organizacije dr. Kreka, ker oficielna protialoholna akcija boleha na senilnosti in se bo morala pomladiti, da bo sistematično in z uspehom delala. Krekova mladina, Delavska Zveza, Jugoslovanska Strokovna Zveza morajo strumno nastopati proti alkoholni poplavi, ker sicer bo slovensko delovno ljudstvo alkoholni hudir vzel. Neizmerna škoda je, ker se je razveljavila takozvana Bogumila Remčeva postava proti pijančevanju, ki je v Sloveniji že precej omejila neizmerno vživanje alkoholnih pijač.

Brencelj.

Vera in ljubezen.

Presbiterijanci so pristaši Kalvinove cerkve, njih cerkev je urejena po starokrščanskem zgledu. Zelo so strogi, imajo radi preprostost, saj nimajo v cerkvah nobenih podob in kipov, itd. Seveda pa tudi pretiravajo in se skrivajo pod plaščem strogosti večkrat samoljubje, napuh, ošabnost in druge take lepe lastnosti.

Neki škotski presbiterijanec je šel vselej iz sobe, kadar je vstopil zgodovinar in filozof Hume (hjum), ki je bil znan kot velik svobodomislec. Nekoč, ko je spet hotel oditi, ga prime Hume za roko in mu reče: »Le ostanite, ljubi moj, kedaj pozneje bova itak skupaj; kajti bojim se, da bova prišla oba v pekel: jaz, ker nimam vere, Vi pa, ker nimate ljubezni«. — Hume (1711—1776) je znan zlasti po svojem delu: Zgodovina Anglije od vpada Cezarjevega do prevrata l. 1688 —.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Tovarišu z Jesenic: Dopis o izletu gorenjske sokolske župe je za 12 strani predolg in ga v listu, ki mora obdelati druga bolj pereča vprašanja, ne moremo uporabiti. »Sokol« je za nas rešeno vprašanje: Svobodomiseln je, centralističen in **buržujski.** Zato ga je **delavstvo** že davno odklonilo. Tudi ne bomo »peglali« brez potrebe komunistov in socialnih demokratov. Krekovi sinovi so možje **ljubezni in dela.** Raje bomo gledali na skupne nastope v obrambo gospodarskih interesov delavstva, kot se je to zgodilo n. pr. v »Zvezi delovnega ljudstva«, ki je pri občinskih volitvah dne 3. dec. 1922. nakresala razprto ljubljansko buržuazijo in ki izvaja sedaj na magistratu hvaležno in težko delo v korist delovnim slojem.

Vsem dopisnikom: Bodite kratki in stvarni! Osebnosti naj v dopisih izginejo! Izogibajte se nepotrebnih konfliktov! Saj jih bo vkljub temu preveč. »Pravica« mora biti in ostati **najresnejši** slovenski list! Le verjemite, da je pametnega gradiva za list dovolj!

LISTNICA UPRAVE.

Položnice smo priložili danes vsem onim cenj. naročnikom katerim je potekla naročnina koncem maja in katerim bo potekla koncem junija. Nadalje vsem onim, katerim smo že opetovano poslali položnice, pa kljub temu naročnine še niso poravnali, niti lista odpovedali. **Opozarjamo ponovno, da je izdaja lista navezana le na naročnino ter je toraj dolžnost vsakega naročnika, da kdor list prejema, ga tudi plača.** Nadalje obveščamo vse naše stalne naročnike, **da bomo odslej prilagali položnice radi prevelikih stroškov le vsake tri mesece,** ter prosimo, da nam po možnosti **nakaže vsak naročnino vsaj za tri mesece naprej.** Komur pa to nikakor ni mogoče, pa naj nam sporoči, da mu pošljemo skupno več položnic za mesečno poravnavo naročnine. Konečno še opozarjamo, da se kot pri vseh listih, tudi pri nas **plačuje naročnina naprej.**

Čevlje kupujte z znamko »Peko« tovarn Peter Kozina & Ko., ker so ti priznano najboljši. Glavna zaloga Ljubljana Breg 20, na drobno Aleksandrova cesta 1.

Gospodarstvo.

VREDNOST DINARJA.

Ljubljana, 29. V. V Ljubljanskih bankah si dobil danes za 1 liro: 4.45.—, za 1 dolar 92.—, za 1 č. k. 2.77, za 100 a. k. 0.1330.—, za 100 mark 0.1550.—, za angleški funt 436.—, za francoski frank 6.22.—, za 1 švicarski frank 17.—, za nizozemski goldinar 47.20.—, za 20 kronski avstrijski cekin 3.40.—.

Curih 29. V. 1923, ob 11. dopoldne. (Izv.) Na današnji predborzi se je dvignila deviza Belgrad od 5.85 na 5.92 ½. Po privatnih poročilih celo na 5.95.

× × ×

Zadnje dni so vsa tuja plačilna sredstva na domačih borzah padla. Pričakuje se še nadaljnje padanje tujih valut in deviz in to vsled zopetnega dviga naše valute v Curihu.

Občni zbor Hranilnice kmečkih občin. Dne 2. maja ob 3. uri popoldne se je vršil v prostorih Ljudske posojilnice občni zbor Hranilnice kmečkih občin. Navzoči so bili zastopniki 21 občin, članic regulativne hranilnice. Od 63 zastopnikov se je zbora udeležilo 48, kar se od ustanovitve zavoda še ni dogodilo. Občni zbor je otvoril predsednik ravnateljstva dr. Josip Dermastia. Kot predsednik upravnega odbora je bil izvoljen Jože Debeljak, župan iz Poljan. Zapisnik zadnjega občnega zbora je prečital g. ravnatelj Fr. Vidic. Zapisnik se je odobril. G. predsednik ravnateljstva dr. Josip Dermastia je poročal o ugodnem razvoju zavoda. Prometa je bilo 20 milj. več kot lansko leto. Izkazani dobiček se je vporabil kot odpis vojnih posojil. Predlog pregledovalnega odseka (predsednik dr. Papež) absolutorija odbora se sprejme soglasno. Računski zaključek je bil nato soglasno odobren. Nato je sledila volitev ravnateljstva. Izvoljeni so bili sledeči: Dr. Josip Dermastia, nar. posl. Ivan Stanovnik, Valentin Rihar, bivši župan v Polhovemgradcu, Ivan Baštič župan v Horjulu, Ivan Ogrin, stavbenik v Ljubljani, dr. Ivan Stanovnik, podžupan mesta Ljubljane, Feliks Svetek, župan v Dev. Mar. v Polju, Josip Arhar obč. svet. občine Št. Vid n. Ljubljano, Josip Pirc, rač. svetnik in obč. svet. v Ljubljani, Janko Jeglič, ravnatelj v Ljubljani, Viktor Molka, tehn. referent Milarne in svečarne na Viču, Ivan Brozovič, komisar v Ljubljani. — Kot pregledovalci so bili izvoljeni: dr. Franc Papež, odv. v Ljubljani, dr. Franc Logar, okr. glavar v Ljubljani in Franc Zaletel, posestnik Stanežiče.

Hranilnica kmečkih občin je edin naš popularno varen zavod v Ljubljani, kamor nalagajo tudi sodišča denar mladoletnih, skrbljencev in varovancev. Enako nalagajo pri tem zavodu tudi cerkvena predstojništva cerkveni denar in županstva denar ubožnih zakladov in ustanov. Za varnost vlog jamči pri tem zavodu 21 največjih slovenskih občin z vso svojo davčno močjo.

Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani posluje v hiši Zadružne zveze na Dunajski cesti 36. Ta zavod se je v kratki dobi svojega obstanka krasno razvil in uživa med vsemi sloji prebivalstva velik ugled vsled svojega solidnega poslovanja. Hranilnica kmečkih občin v znatni meri podpira tudi naše dobrodelne naprave, njeno ravnateljstvo se trudi, da spravi hranilnico med naše prve denarne zavode. Našim naročnikom toplo priporočamo ta domač pupilarno varen zavod.

KUPUJTE PRAVICO!

»Pravica se dobi v prodaj v sledečih ljubljanskih trafikah:

Šterkovič, Dunajska cesta. — Šoukal, Pred Školijo. Sitar, Florjanska ulica. — Bič, Ambrožev trg. — Jeler, Krakovski nasip. — Posamezna številka stane 1 Dinar.

Ustanovljena leta 1911.

Hranilnica kmetskih občin

Dunajska cesta št. 38 v hiši Zadružne zveze nasproti „Bavarskemu dvoru".

Hranilnica kmečkih občin sprejema in obrestuje hranilne vloge po

5%.

Rentni in invalidni davek plačuje od 1. julija 1922 dalje hranilnica sama. — Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar ter se obrestovanje ne prekine.

Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani je pupilarno varen zavod, v katerega nalagajo kr. sodišča denar mladoletnih. Njeno poslovanje je pod nadzorstvom posebnega komisarja kot zastopnika pokrajinske uprave v Ljubljani. Posojila daje na zemljišča, občinam in korporacijam na amortizacijo.

Kavarna „Central" LJUBLJANA, Sv. Petra nasip poleg zmajevega mostu se priporoča cenjenemu občinstvu za mnogobrojen obisk. **Štefan Mikolič,** kavarnar.

Kdor uporablja

GAZELA-milo,

štedi perilo in novec!

KNJIGOVEZNICA, KARTONAŽA IN GALANTERIJA

MIROSLAV BIVIC

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29

se priporoča slavnemu občinstvu ter p. n. tvrdkam za cenj. naročila vseh v to stroko spadajočih del.

VELIKA ZALOGA ŠOLSKIH MAP, NOTEZOV IN BLOKOV.

Cene nizke! Postrežba točna! Delo solidno!

Ljudska posojilnica

v Ljubljani

(v lastni hiši tik za frančiškansko cerkvijo)

obrestuje vloge brez odbitka po

5%

Stanje hranil. vlog nad 120,000.000 K.

Stanje rez. zakladov nad 1,000.000 K.

Denar meče proč vsak član

I. delavskega konsumnega društva v Ljubljani,

kateri ne kupuje vseh svojih potrebščin pri zadrugi.

Namesto, da bi krepili svojo lastno organizacijo, nosijo denar mnogokrat v žepe svojih nasprotnikov.

Taki člani utrpe dvojno škodo: Prvič plačajo enako blago dražje, drugič zgube 3% blagovni popust.

Vsak naj si ogleda našo manufakturno zalogo in naj se sam prepriča, da je najbolje kupiti pri lastni zadrugi bodisi v Ljubljani ali njenih poslovalnicah na deželi.

Izdaja konzorcij. Tisk Zadružne tiskarne v Ljubljani. Odgovorni urednik Dr. Andrej Gosar.